

[Número 11, desembre 2003](#)

Mètodes i tècniques de recerca en els articles de documentació periodística a Espanya (1997-2002)

Javier Guallar Delgado
Departament de Documentació
El Periódico de Catalunya
jguallar@elperiodico.com

Resum [[Abstract](#)] [[Resumen](#)]

Es presenta la relació dels articles sobre documentació periodística publicats en revistes i actes de congressos a l'Estat espanyol durant el període 1997-2002 i una relació dels que han seguit un procés de recerca científica. Es presenten i comenten els resultats de l'anàlisi de contingut dels articles seleccionats en funció de diversos paràmetres: proporció d'articles de recerca, mètodes i tècniques de recerca seguits, autoria, lloc de treball dels autors, tipologia de publicacions i distribució per anys. Finalment, s'anoten unes conclusions sobre la recerca en documentació periodística en el període estudiat.

1 Introducció

Aquest estudi és una anàlisi dels articles publicats sobre documentació periodística des del punt de vista dels mètodes i de les tècniques de recerca utilitzats. L'objectiu és mostrar una panoràmica dels treballs publicats a Espanya durant els últims anys i veure, a partir de l'anàlisi del contingut dels treballs recopilats, quins articles es poden considerar de recerca i quins mètodes i tècniques hi són perceptibles.

La cobertura temporal escollida ha estat els últims sis anys, és a dir, el període 1997-2002, un període que es considera suficient per il·lustrar tendències i extreure conclusions. La cobertura de fonts escollida és la integrada per articles de revistes de biblioteconomia i documentació i per comunicacions presentades a congressos d'aquesta disciplina. La cobertura geogràfica és la de treballs publicats a l'Estat espanyol.

L'estudi intenta respondre la pregunta següent: quines han estat les metodologies i tècniques de recerca emprades pels autors dels articles presentats a congressos o publicats en revistes de biblioteconomia i documentació que tenen com a àmbit temàtic la documentació periodística durant el període 1997-2002 a Espanya?

2 Metodologia

2.1 Desenvolupament del treball

El procés d'elaboració d'aquest estudi s'ha desenvolupat en diverses fases. En primer lloc, s'han recopilat els articles de documentació periodística del període estudiat a partir de les fonts buidades a la base de dades de biblioteconomia i documentació ISOC. S'han fet cerques a ISOC durant les dues primeres setmanes de desembre de 2002.

L'estratègia de cerca seguida ha estat la de combinar els termes "documenta*" i "archiv*" amb "periodistic*", "prensa", "medi*", "radi*", "televis*" i "Internet". Amb els resultats obtinguts, s'ha comprovat l'actualització irregular de les diferents fonts a la base de dades, que pot variar des de pocs mesos fins a més d'un any. Atès que amb les cerques a ISOC quedava incompleta la recopilació d'articles de l'any 2002, s'han consultat directament aquelles publicacions que, al llarg del període 1997-2001, presentaven algun article sobre documentació periodística. Aquestes consultes s'han fet a la Biblioteca de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona durant els mesos de gener i setembre de 2003. El resultat d'aquesta fase de l'estudi és el quadre presentat com a annex 1 ("[Articles sobre documentació periodística a Espanya 1997-2002](#)"). Cal fer una precisió en aquest punt pel que fa als treballs recopilats. Alguns congressos de documentació no publiquen el text íntegre de les comunicacions presentades, sinó tan sols un resum (com és el cas de les 8es Jornades Catalanes de Documentació de 2001). Quan s'ha donat aquesta circumstància, no s'han inclòs els treballs perquè no s'ha pogut disposar del text sencer.

El segon pas ha estat fer una anàlisi del contingut dels articles per seleccionar els que presentaven perceptiblement una metodologia de recerca i, a continuació, s'ha procedit a l'estudi detallat de cada article seleccionat. Aquesta anàlisi ha donat com a resultat una relació de 25 treballs que es pot consultar a l'annex 2 ("[Articles de recerca sobre documentació periodística a Espanya 1997-2002](#)").

A continuació, s'ha fet una anàlisi de conjunt dels articles en funció de diversos paràmetres: proporció d'articles de recerca respecte del total, mètodes, tècniques, autoria, fonts, etc., i s'han anotat unes conclusions (apartats 3 i 4, respectivament).

Un cop esbossat el desenvolupament del treball i abans de presentar els resultats obtinguts, es volen precisar en els punts que segueixen alguns aspectes metodològics respecte a les fonts utilitzades, el concepte de documentació periodística en aquest treball, el concepte de recerca, i la tipologia de mètodes i tècniques de recerca que es fa servir per analitzar els documents.

2.2 Sobre les fonts utilitzades

Les comunicacions i ponències presentades a congressos i els articles publicats en revistes especialitzades són el vehicle principal que la comunitat científica i professional d'una disciplina fa servir per donar a conèixer els resultats dels treballs de recerca que porta a terme, així com les seves experiències i reflexions professionals.

L'abast de les paraules de Delgado López-Cózar referides a les revistes científiques es pot ampliar també als congressos científics i considerar així que les dues fonts són "registro oficial, válido y público de la ciencia" i "constituyen el reflejo más o menos deformado del funcionamiento general de las ciencias, de sus instituciones, de sus investigadores, pero también de la relación que cada disciplina mantiene consigo misma, con las demás de su contexto y con la sociedad" (Delgado López-Cózar, 2001, p. 47-48).

Tot i que es deixen fora de l'estudi altres tipus de publicacions, com ara monografies,

articles inclosos en monografies, tesis doctorals, projectes docents i materials didàctics (i en el període estudiat, n'hi ha de força interessants), el conjunt de fonts triat és prou representatiu per a l'objectiu d'aquest treball.

2.3 Sobre el concepte de documentació periodística

En parlar de documentació periodística es fa referència a l'especialitat de la documentació que es coneix a l'Estat espanyol com a “documentació informativa” (per exemple, López Yepes, 1981; Moreiro, 2000), “documentació periodística” (Galdón, 1989; Fuentes, 1995) o “documentació als mitjans de comunicació” (Codina, 2000). En línies generals, les tres denominacions es refereixen al mateix concepte, encara que poden existir matisos segons els diferents autors i que, a grans trets, el concepte documentació informativa té un abast més ampli que els altres dos.

Una primera definició senzilla i intuïtiva de “documentació periodística” pot ser aquesta: especialitat de la documentació que consisteix en la seva aplicació a l'àmbit dels mitjans de comunicació. Es pot aprofundir una mica més per centrar millor el nostre àmbit d'estudi. Un bon model és la proposta de definició de Codina: “Conjunto de ciencias y técnicas documentales al servicio de: a) la producción de informaciones de actualidad, b) el incremento de su calidad, c) su almacenamiento y conservación y d) su difusión y reutilización” (Codina, 2000, p. 23).

El mateix autor desglossa aquest concepte en tres definicions, atenent-ne la dimensió com a disciplina, com a activitat professional i com a sector econòmic:

“La documentación en los medios como disciplina. Estudio de la naturaleza, diseño y utilización de los sistemas de información documental al servicio de: a) la producción de informaciones de actualidad, b) el incremento de su calidad, c) su almacenamiento y conservación y d) su recuperación, difusión y reutilización.

La documentación en los medios como profesión. Conjunto de prácticas profesionales relacionadas con el diseño y la utilización de sistemas de información documental aplicados a los medios de comunicación social.

La documentación en los medios como sector económico. Conjunto de bienes y servicios relacionados con el diseño, creación y explotación de sistemas de información documental que permiten el almacenamiento, conservación, representación, recuperación y difusión de informaciones creadas por los medios de comunicación social.” (Codina, 2000, p. 25).

Aquí es fa una aplicació restrictiva del concepte i es consideren només els articles que fan referència a la documentació en relació amb els mitjans de comunicació social clàssics (premsa escrita, ràdio i televisió) i la nova premsa a Internet. Es deixen fora altres àmbits relacionats que sovint entren en els estudis sota la denominació de “documentació informativa”, com ara la documentació audiovisual en general, la documentació als gabinets de premsa i la documentació en la publicitat.

2.4 Sobre el concepte de recerca

Prenem com a base una de les definicions de recerca sobre la qual hi ha més consens d'acceptació en biblioteconomia i documentació, la de Peritz: “Research is any inquiry which is carried out, at least to some degree, by a *systematic method*, with the purpose of eliciting some *new facts*, concepts or ideas” (Peritz, 1980, p. 251).

En aquesta línia, Delgado López-Cózar, que ha dedicat diversos estudis a la situació de la recerca en biblioteconomia i documentació, també entén per treballs de recerca “aquells que tienen el propósito de aportar conocimiento novedoso, es decir, original y no conocido, utilizando el método científico para adquirirlo, es decir, ateniéndose a un procedimiento sistemático y empleando una metodología de recogida y tratamiento de los datos específica” (Delgado López-Cózar, 2003, p. 365).

Així doncs, en aquest treball es considera la recerca científica com un procés crític i sistemàtic que intenta donar resposta a una pregunta concreta per mitjà de determinats procediments i tècniques, i que ofereix com a resultat la creació de nova informació i nou coneixement. La selecció d'articles de recerca s'ha fet seguint aquest plantejament.

Per acabar aquest punt, es pot afegir també que el resultat de la recerca en el nostre camp ha de produir un enriquiment i un aprofundiment de la biblioteconomia i documentació com a ciència, i que aquest fet ha de tenir la seva repercussió en la millora de la professió i en la seva aplicació a la pràctica dels centres i serveis de documentació.

2.5 Sobre les tipologies de tècniques i mètodes de recerca

Aquesta concepció de recerca és un primer punt de partida. Com que l'objectiu d'aquest estudi és veure de quina manera això es concreta en l'àmbit temàtic indicat, un factor que en determinarà els resultats és el de quina classificació de mètodes i tècniques s'utilitza per analitzar els treballs.

El fet és que no existeix un consens clar sobre la manera de categoritzar aquestes metodologies, ni a nivell general de les ciències socials, ni a nivell més concret de la biblioteconomia i documentació (Delgado López-Cózar, 2002, p. 136). Per posar un exemple, l'estudi empíric de Ríos Hilario (1998) sobre les comunicacions presentades a les Jornadas Españolas de Documentación, no considera com a recerca treballs de caràcter teòric i pràctic que nosaltres encaixaríem a les categories de recerca teòrica i de dissenys de sistemes o programes, respectivament.

La classificació que s'ha seguit és la presentada per Abadal (2002) en l'assignatura Mètodes i tècniques de recerca en Biblioteconomia i Documentació del programa de doctorat interuniversitari (UB-UAB) i que està confeccionada a partir de les tipologies utilitzades per diversos experts d'aquest àmbit: Busha i Harter (1990), Feehan (1987), Järvelin i Vakkari (1990), Blake (1994), Dimitroff (1995) i Powell (1997). És la següent:

- *Tipologia de mètodes de recerca.* Recerca descriptiva, per enquesta, bibliomètrica, històrica, bibliogràfica, experimental, quasiexperimental, qualitativa, avaluativa, operacional, teòrica o conceptual, i anàlisi i disseny de sistemes i programes.
- *Tipologia de tècniques de recerca.* Observació, qüestionari, entrevista, estudi Delphi, estudi de cas, interpretació de textos, anàlisi secundària, anàlisi de contingut, anàlisi de citacions, anàlisi transaccional i experiments.

Una caracterització breu de cada mètode i tècnica de recerca es pot consultar a l'[annex 3](#).

Finalment, un aspecte metodològic que és necessari precisar en aquest punt és el sistema d'assignació dels articles a les diferents tipologies en els casos dels textos que presenten combinacions de més d'un tipus. Què s'ha de fer? Una assignació única o múltiple? Pel que fa a la valoració de diverses tècniques en un mateix estudi, no hi ha problemes en fer una assignació múltiple, però en canvi la decisió és més conflictiva quan ens referim als mètodes. A falta d'un criteri millor, el nostre ha estat aquest:

- En el cas de trobar una combinació de mètodes amb predomini clar d'un d'ells, s'ha fet una assignació única del mètode dominant. Per exemple, l'article de Caldera-Nuño (2000) presenta com a mètode dominant el de disseny de sistemes i com a complementari el de recerca històrica. Nosaltres li assignem únicament la categoria de disseny de sistemes.
- En el cas de trobar una combinació de diversos mètodes sense un dominant clar, aleshores s'ha fet una assignació múltiple. Per exemple, a l'article de García Jiménez et al., li hem assignat recerca avaluativa i qualitativa.

Pel que fa a la relació entre recerca descriptiva, avaluativa i enquesta, cal recordar que es considera la recerca per enquesta com un tipus de recerca descriptiva i, per tant, davant la coincidència dels dos mètodes en un article, s'indica només enquesta (per exemple, Recoder et al.). Ara bé, quan coincideixen recerca per enquesta i avaluativa es fa una assignació múltiple (per exemple, Jiménez-González Quesada-Fuentes 2002). Finalment, els articles classificats únicament com de recerca avaluativa, tenen habitualment una part descriptiva, però es considera que el pes es troba en l'objectiu avaluatiu.

Com que aquestes assignacions són opinables, els resultats obtinguts en relació amb aquest factor s'hauran de valorar sempre amb una relativa precaució.

3 Anàlisi

3.1 Proporció d'articles de recerca

La recopilació d'articles de documentació periodística durant el període 1997-2002 (vegeu l'[annex 1](#)) ha donat com a resultat 72 articles, dels quals n'hem qualificat 25 com a articles de recerca (vegeu l'[annex 2](#)). Això representa un percentatge d'un 34,7 %. Aquesta proporció situa l'estudi en línia amb les dades obtingudes en alguns treballs coneguts, com ara els de Peritz (31 % el 1975) i Nour (24 % el 1980), citats per Delgado López-Cózar (2002, p. 628), però lluny de Järvelin i Vakkari (55 % el 1990), si bé en aquest últim estudi els autors van fer una selecció molt estricta de les revistes estudiades i consideraren només les revistes de recerca i no les revistes professionals. A més, fixem-nos que els treballs de Peritz i Nour estan publicats fa més de vint anys.

Estudi	Mostra estudiada	Proporció de recerca
Ríos Hilario (1998)	Articles de les jornades de la FESABID, període 1981-1996.	16%
Ríos Hilario (1998)	Articles de les jornades de la FESABID, any 1996.	31 %
Ríos Hilario (2001)	Articles de la Revista española de documentación científica, 1989-1999	45,5 %
Delgado López-Cózar (2002)	Articles de les jornades de la FESABID i cinc revistes, any 1998.	44,6 %
Delgado López-Cózar (2003)	Articles d'onze revistes, any 2002.	39 %

Guallar Delgado (2003)	Articles sobre documentació periodística a revistes i congressos, període 1997-2002.	34,7 %
------------------------	--	--------

Taula 1. Proporció de recerca en estudis d'àmbit espanyol

Si es comparen les nostres dades en un àmbit més proper i es miren estudis fets a l'Estat espanyol (taula 1), es poden comentar els resultats obtinguts per Ríos Hilario i Delgado López-Cózar. En el primer cas, l'autora treballa sobre les comunicacions presentades a les Jornadas Españolas de Documentación, durant el període 1981-1996, i obté una proporció molt baixa, un 16 % de recerca, si es considera el conjunt del període estudiat; però, en canvi, una proporció similar a la nostra, un 31 %, si es consideren només les darreres jornades que estudia, les de 1996. De les dades que presenta, es desprèn un avenç en la quantitat de recerca a Espanya en quinze anys (Ríos Hilario, 1998). Malgrat el seu interès, no considerem a efectes comparatius un segon estudi de la mateixa autora (Ríos Hilario, 2001), ja que treballa sobre una única font de reconegut prestigi pel que fa a la recerca, la Revista española de documentación científica. Com era de preveure, en aquest cas obté uns resultats més elevats (45,5 %) pel conjunt del període analitzat (1989-1999), percentatge que fins i tot —encara que no ofereix xifres exactes— arriba pràcticament a la totalitat dels treballs publicats en aquesta revista en els últims anys estudiats.

Delgado López-Cózar, en un treball més ampli, fa un estudi concret de l'estat de la recerca a Espanya durant l'any 1998 a partir de les Jornadas Españolas de Documentación i de les cinc revistes especialitzades que considera més representatives i obté una proporció més important, un 44,6 % (Delgado López-Cózar, 2002, p. 99). En un estudi recent, el mateix autor obté una proporció similar, un 39 %, en la seva anàlisi dels articles publicats durant l'any 2002 a les onze revistes de documentació que considera més importants (Delgado López-Cózar, 2003, p. 365). En aquest cas, però, la selecció de fonts que duu a terme l'autor, en tenir en compte exclusivament les publicacions que ell considera més significatives, podria estar darrere d'aquestes xifres lleugerament superiors a les nostres.

La referència a altres estudis sempre és necessària per situar el nostre. Ara bé, coneguda l'escassetat de treballs sobre metodologies de recerca i especialment en l'àmbit espanyol, cal valorar les comparacions que s'han fet amb precaució. Encara més, un aspecte peculiar del nostre estudi que és necessari subratllar per matisar les comparacions és que l'àmbit temàtic —documentació periodística— és força més reduït que el dels estudis citats —biblioteconomia i documentació.

3.2 Mètodes de recerca

Tal com es pot comprovar en la taula 2, s'observa una important varietat de metodologies emprades en els treballs de recerca en documentació periodística, amb un total de vuit mètodes diferents: anàlisi o disseny de sistemes d'informació, recerca avaluativa, descriptiva, per enquesta, històrica, qualitativa, teòrica i experimental. Tan significatives com les presències són les absències, ja que no s'ha trobat cap representació d'estudis de tipus bibliogràfic ni tampoc bibliomètric. Aquest resultat sorprèn, ja que aquests mètodes són habituals en altres àmbits temàtics de la recerca en biblioteconomia i documentació.

Metodologia	Valor	Percentatge
Avaluativa	6	24 %

Descriptiva	5	20 %
Disseny de sistemes informació	9	36 %
Enquesta	4	16 %
Experimental	1	4 %
Històrica	3	12 %
Qualitativa	2	8 %
Teòrica	1	4 %

Taula 2. Mètodes de recerca en articles de documentació periodística a Espanya (1997-2002)

Dels vuit mètodes identificats, clarament en destaca un com a majoritari, el de disseny de sistemes (9 articles, 36 %). Tenen també una representació important la recerca avaluativa (6 articles, 24 %) i la recerca descriptiva (5 articles, 20 %).

La situació en els dos primers llocs dels mètodes de disseny de sistemes i recerca avaluativa, metodologies que tenen en comú una clara intencionalitat pràctica, per davant dels mètodes descriptius, apunta com a tendència significativa del període estudiat el propòsit d'aplicació pràctica de bona part dels treballs de recerca elaborats.

El quart mètode és l'enquesta (4 articles, 16 %), amb uns resultats que confirmen la seva utilització menor a l'Estat espanyol en comparació amb la representació important que té aquest mètode en els treballs de recerca a altres països. Ara bé, si se sumen les enquestes a les recerques descriptives (la recerca per enquesta és un tipus de recerca descriptiva), el conjunt dels mètodes descriptius està present en un total de 9 articles, 36 %, percentatge que iguala la primera posició del disseny de sistemes. Es pot comentar, en aquest punt, que la presència important de mètodes descriptius ja és habitual en la recerca en biblioteconomia i documentació i s'ha considerat tradicionalment com un signe indicatiu dels estadis inicials de recerca en una disciplina.

Encara que la situació dominant d'aquests mètodes en una mostra limitada com la nostra (25 treballs) es pugui matisar en part per la influència de la productivitat d'alguns autors en una mateixa línia de recerca (Caldera, Caldera-Nuño i Caldera-Nuño-Zapico amb cinc articles de disseny de sistemes, i Fuentes-González Quesada i Jiménez-Fuentes-González Quesada, amb quatre articles de recerca avaluativa), es pot establir igualment que les quatre metodologies referides concentren les tendències més visibles de recerca en aquest àmbit durant el període estudiat.

Finalment, apareixen com a metodologies menys utilitzades la històrica (3 articles, 12 %), la qualitativa (2 articles, 8 %), la teòrica (1 article, 4 %) i l'experimental (1 article, 4 %), amb aportacions que, si bé són minoritàries en nombre, contribueixen a proporcionar una varietat significativa d'enfocaments i de plantejaments de recerca que enriqueixen el conjunt del coneixement en aquest àmbit temàtic.

3.3 Tècniques de recerca

En la taula 3, es mostren les set tècniques de recerca identificades en els treballs analitzats: anàlisi de contingut, entrevistes, estudi de cas, experiments, interpretació de textos, observació i qüestionaris. La tècnica clarament majoritària és l'anàlisi de contingut, present en 13 dels 25 articles analitzats (52 %). Tenen també una representació important els qüestionaris (5 articles, 20 %), així com les entrevistes,

l'estudi de cas i la interpretació de textos, presents en 4 treballs (16 %). Amb una situació més testimonial apareixen l'observació (2 articles, 8 %) i els experiments (1 article, 4 %), mentre que no hi ha cap cas d'utilització d'altres tècniques, com ara l'anàlisi secundària, l'anàlisi de citacions o l'estudi Delphi.

Tècniques	Valor	Percentatge
Anàlisi de contingut	13	52 %
Entrevistes	4	16 %
Estudi de cas	4	16 %
Experiments	1	4 %
Interpretació de textos	4	16 %
Observació	2	8 %
Qüestionaris	5	20 %

Taula 3. Tècniques de recerca en articles de documentació periodística a Espanya (1997-2002)

S'ha considerat que han utilitzat tècniques d'anàlisi de contingut els treballs que segueixen els mètodes d'anàlisi i de disseny de sistemes i de recerca avaluativa, si bé aquesta presència és força més evident en els treballs avaluatius que en els altres. En aquests últims, els de disseny de sistemes, hem trobat, pel que fa a la identificació de les tècniques, una casuística variada. Hi ha exemples en què la tècnica de recerca seguida és més visible i altres en què tan sols s'intueix o es pot deduir. En relació amb aquest punt, es pot afegir que l'escassa informació metodològica d'alguns articles ha estat una dificultat al llarg d'aquest estudi per identificar correctament les tècniques emprades.

La comparació de les taules 2 i 3 mostra l'estreta relació existent entre els mètodes i les tècniques de recerca. Així, per exemple, el predomini de la recerca avaluativa i la de disseny de sistemes com a mètodes és també el predomini de l'anàlisi de contingut com a tècnica, la recerca per enquesta comporta la utilització de qüestionaris en tots els casos i l'únic cas de recerca experimental determina l'únic exemple d'experiments.

3.4 Altres aspectes (autoria, fonts, institucions de treball, distribució per anys)

Un total de 28 autors han publicats treballs de recerca en documentació periodística en el període estudiat. La taula 4 mostra com alguns d'aquests autors concentren una part important de la producció: destaca, en primer lloc, Fuentes amb 7 articles (28 %), seguida per Caldera i González Quesada amb 5 articles, i Jiménez i Nuño amb 3 treballs. La presència destacada d'aquests autors s'explica en part pel fet de la publicació continuada d'una mateixa línia de recerca en diversos treballs (Caldera, Caldera-Nuño i Caldera-Nuño-Zapico amb cinc articles, i Fuentes-González Quesada i Jiménez-Fuentes-González Quesada, amb quatre articles). Els altres autors que compten amb més d'un treball són Castillo, Codina, García Jiménez, López Hernández, Recoder i Tapia, amb dos estudis. La resta, fins a un total de disset autors, estan presents amb un sol treball.

Autors	Articles
Fuentes	7

Caldera, González Quesada	5
Jiménez, Nuño	3
Castillo, Codina, García Jiménez, López Hernández, Recoder, Tapia	2
Abadal, Benito, Chacón, Cid, Costa, Cuadrado, Delgado, Díaz Esteban, Doménech, García Gómez, Gervás, González Olivares, Periago, Perpinyà, Soler, Valle, Zapico	1

Taula 4. Nombre d'articles per autor

Les xifres recollides en la taula 5 mostren la importància percentual de l'autoria individual (11 articles, 44 %), i com aquest percentatge es va reduint a mesura que augmenta el nombre d'autors per article. Si es considera el nombre d'autors que han participat en un estudi com a signe de la magnitud d'aquests treballs, crida la atenció l'alta proporció d'estudis individuals i l'escassa d'aquells que han requerit equips de més de tres persones (3 articles, 12 %): Recoder et al. (vuit autors), Castillo et al. (quatre) i García Jiménez et al. (quatre).

Autors	Articles
Més de 3 autors	3
3 autors	4
2 autors	7
1 autor	11

Taula 5. Nombre d'autors per article

La gran majoria dels articles (80 %) han estat fets per autors que treballen a la universitat. Les dades de la taula 6 mostren el predomini total d'aquesta institució en la recerca en aquest àmbit temàtic i l'escassa presència d'estudis fets per autors del sector professional. Encara que no ha estat la intenció d'aquest estudi aprofundir en la comparació de les dades dels annexos 1 i 2, en aquest cas sí que es pot destacar que la totalitat dels articles de documentació periodística recopilats mostra una participació del sector professional força més alta que la que ara es comenta, si bé aquesta es limita en molts casos a treballs de caire descriptiu d'experiències fetes als mateixos centres de documentació.

Organització	Articles
Universitat	20
Empresa	2
Universitat/ empresa	3

Taula 6. Organització en què treballen els autors

Les dades de la taula 7 mostren la major importància de les revistes com a canals de difusió de recerca en documentació periodística: de cada quatre articles de recerca, tres es publiquen en revistes i un en actes de congressos.

Publicació	Articles
Revistes	19
Actes congressos	6

Taula 7. Tipus de publicació

Tal com consta en la taula 8, un total de 13 publicacions diferents, 9 revistes i 4 actes de congressos, han donat a conèixer treballs de recerca en documentació periodística. Hi ha, per tant, una certa varietat i no es pot parlar de concentració de la difusió de la recerca en aquest àmbit temàtic en unes poques publicacions.

Títol	Articles
<i>SCIRE</i>	5
<i>Documentación de las ciencias de la información</i>	3
<i>Jornades Catalanes de Documentació</i>	3
<i>Anuari SOCADI i Bibliodoc</i>	2
<i>Cuadernos de documentación multimedia</i>	2
<i>El profesional de la información</i>	2
<i>Revista española de documentación científica</i>	2
<i>Boletín de la Asociación Andaluza de Bibliotecarios</i>	1
<i>Congreso Universitario de Ciencias de la Documentación</i>	1
<i>Item</i>	1
<i>Jornadas Andaluzas de Documentación</i>	1
<i>Jornadas Españolas de Documentación</i>	1
<i>Revista general de información y documentación</i>	1

Taula 8. Publicacions amb articles de recerca

Finalment, la distribució d'articles per anys marca una línia ascendent en la producció de recerca, amb l'excepció de l'any 1998 (taula 9). Si, d'una banda, la mitjana del conjunt del període, al voltant dels quatre treballs per any, deixa la situació de la recerca en documentació periodística a Espanya a un nivell certament modest, d'altra banda, l'augment sostingut de la seva producció en aquests anys permet considerar el futur immediat amb un to moderadament optimista.

Any	Articles
1997	3
1998	1
1999	3
2000	5

2001	6
2002	7

Taula 9. Distribució d'articles per anys

4 Conclusions

Els resultats de l'estudi il·lustren sobre la situació de la recerca en documentació periodística a l'Estat espanyol. La primera conclusió que es pot extreure dels resultats obtinguts és la referent a la proporció de recerca en aquest àmbit temàtic respecte al total de la producció, que en el nostre estudi se situa en el 34,7 %. Aquestes dades estan en línia amb altres estudis d'àmbit espanyol, tot i que cal mantenir sempre una certa precaució en les comparacions per l'escassetat de treballs existents i per les diferències de magnitud de les mostres utilitzades. Si es considera el conjunt de treballs esmentats, l'àmbit de recerca a Espanya se situa en una forquilla entre el 31 % i el 44,6 % en els articles publicats entre 1996 i 2002 (vegeu la taula 1). Aquest nivell de producció de recerca es pot considerar moderadament satisfactori si es té en compte la joventut de la disciplina a l'Estat espanyol, com ha assenyalat Delgado López-Cózar (2003, p. 365).

Pel que fa a les metodologies identificades, s'ha comprovat la presència, en primer lloc, dels mètodes que tenen una intencionalitat d'aplicació pràctica (anàlisi i disseny de sistemes d'informació i recerca avaluativa) i, en segon lloc, dels mètodes descriptius (recerca per enquesta i descriptiva), així com l'absència d'exemples de recerca bibliomètrica i bibliogràfica, habituals en altres àmbits temàtics de la biblioteconomia i documentació. Tanmateix, l'estreta relació entre tècniques i mètodes de recerca explica, en certa manera, el predomini de la tècnica d'anàlisi de contingut i la presència també destacada de qüestionaris, entrevistes, interpretació de textos i estudis de cas.

La resta de dades presentades sobre autoria, institució de treball, tipus de publicacions i distribució per anys contribueixen a mostrar la radiografia de què ha estat la recerca en documentació periodística durant els últims anys. De totes aquestes dades, es pot destacar el fet que la producció de recerca dibuixa una tendència ascendent suau en el període estudiat que permet preveure el futur immediat en termes de consolidació a l'alça del nivell actual de recerca a Espanya.

5 Bibliografia

Abadal, Ernest (2002). "Mètodes i tècniques de recerca en biblioteconomia i documentació". *Doctorat en Informació i Documentació en l'Era Digital*. Universitat de Barcelona, curs 2002-2003. <<http://orbita.bib.ub.es>> [Consulta: 1/10/03].

Atkins, Stephen (1988). "Subject trends in library and information science research, 1975-1984". *Library trends*, vol. 36, no 4 (spring 1988), p. 633-658.

Blake, Virgil L. (1994). "Since shaughnessy: research methods in library and information science dissertations, 1975-1989". *Collection management*, vol. 19, no. 1-2 (1994), p. 1-42.

Borrego, Ángel (1999). "La investigación cualitativa y sus aplicaciones en biblioteconomía y documentación". *Revista española de documentación científica*, vol. 22, nº 2 (1999), p. 139-156.

Busha, Charles H.; Harter, Stephen P. (1990). *Métodos de investigación en bibliotecología: técnicas e interpretación*. México: Universidad Nacional Autónoma de México, Centro Universitario de Investigaciones Bibliotecológicas.

Codina, Lluís (2000). "La documentación en los medios de comunicación: situación actual y perspectivas de futuro". En: López Yepes, José (ed.). *Teoría, historia y metodología de las ciencias de la documentación (1975-2000)*. I Congreso Universitario de Ciencias de la Documentación. Madrid: Universidad Complutense de Madrid, Departamento de Biblioteconomía y Documentación, p. 23-40.

Dane, Francis C. (1997). *Mètodes de recerca*. Barcelona: Universitat Oberta de Catalunya; Proa.

Delgado López-Cózar, Emilio (2001). "Las revistas españolas de ciencias de la documentación: productos manifiestamente mejorables". *El profesional de la información*, vol. 10, nº 12 (2001), p. 46-56.

Delgado López-Cózar, Emilio (2002). *La investigación en biblioteconomía y documentación*. Gijón: Trea.

Delgado López-Cózar, Emilio (2003). "Las cifras de la documentación en España: 2002". *El profesional de la información*, vol. 12, nº 5 (2003), p. 344-367.

Dimitroff, Alexandra (1995). "Research for special libraries: a quantitative analysis of the literature". *Special libraries*, vol. 86, no. 4 (fall 1995), p. 256-264.

Feehan, Patricia E. et al. (1987). "Library and information science research: an analysis of the 1984 journal literature". *Library and information science research*, 9 (1987), p. 173-185.

Fuentes, M. Eulàlia (ed.) (1995). *Manual de documentación periodística*. Madrid: Síntesis.

Galdón, Gabriel (1989). *Principios operativos de la documentación periodística*. Madrid: Dossat.

Järvelin, Kalervo; Vakkari, Pertti. (1990). "Content analysis of research articles in library and information sciences". *Library and information science research*, 12 (1990), p. 395-421.

Kajberg, Leif. (1991). "Library and information science research in Denmark 1965-1989: a content analysis of R&D publications". *International journal of information and library research*, vol. 3, no. 3 (1991), p. 187-220.

López Yepes, José et al. (1981). *Estudios de documentación general e informativa*. Madrid: UNED, Centro Regional de Las Palmas.

Moore, Nick (1988). *How to do research*. 2nd ed. London: LA.

Moreiro, J. Antonio (coord.) (2000). *Manual de documentación informativa*. Madrid: Cátedra.

Peritz, Bluma C. (1980). "The methods of library science research: some results from a bibliometric survey". *Library research*, vol. 2 (fall 1980), p. 251-268.

Pons, Amadeu (2002). "Recursos per a la recerca en Biblioteconomia i Documentació". *BiD: textos universitaris de biblioteconomia i documentació*, núm. 9 (desembre 2002). <<http://www.ub.es/bid/09pons.htm>> [Consulta: 10/10/03]

Powell, Ronald R. (1997). *Basic research methods for librarians*. 3a ed. Greenwich: Ablex.

Ríos Hilario, Ana Belén (1998). "Metodologías, técnicas y estrategias de investigación en las Jornadas Españolas de Documentación Automatizada (1981-1996)". En: *Jornadas Españolas de Documentación (6es: València, 29-31 octubre 1998)*. *6as Jornadas Españolas de Documentación: los sistemas de información al servicio de la sociedad: actas de las jornadas*. València: FESABID; AVEI, p. 735-743.

Ríos Hilario, Ana Belén (2001). "Diez años de investigación en la revista española de documentación científica (1989-1999)". *Revista española de documentación científica*, vol. 24, nº 4 (2001), p. 433-449.

Spinak, E. (1996). *Diccionario enciclopédico de bibliometría, cienciometría e informetría*. Madrid: Unesco.

Annex 1. Articles sobre documentació periodística a Espanya (1997-2002)

Autor	Títol	Any	Entitat de treball	Referència
Afuera, Ángeles	"El Departamento de Documentación de la SER, ante el reto digital"	1998	Cadena SER	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 6-7 (1997-1998), p. 259-262. També disponible en línia a: < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/cuad6-7/ser.htm >.
Aguilera, Begoña	"Recortes de prensa digitales: todo un mundo de información a tu alcance"	2000	Delphi Information Solutions	<i>VII Jornadas Españolas de Documentación: actas de las jornadas: Bilbao, 19-21 octubre 2000</i> . Zarautz: Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, 2000, p. 575-583.
Aguilera, Begoña; Lehner, Richard	"La documentació de premsa sota la llum de la tecnologia: el futur avui"	2001	Delphi Information Solutions	<i>Anuari de biblioteconomia, documentació i informació: bibliodoc 2000</i> . Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya: 2001, p. 21-32.
Aumente, Jerome	"Bibliotecas, periodismo y mass media en la era digital de Internet: retos y transformaciones"	1999	Univ. of New Jersey	<i>Documentación de las ciencias de la información</i> , nº 22 (1999), p. 61-74.
Bailac, Montserrat	"Documentalista audiovisual, un ofici apassionant"	2002	Televisió de Catalunya	<i>Item</i> , núm. 32 (setembre-desembre 2002), p. 5-16.
Balsebre, Armand	"Per una defensa dels arxius sonors de la nostra memòria"	2002	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>Item</i> , núm. 32 (setembre-desembre 2002), p. 45-50.

Caldera, Jorge	"Análisis de las recomendaciones de la FIAT/IFTA sobre los datos mínimos a señalar en las bases de datos de los archivos de televisión"	1999	Univ. de Extremadura	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 8 (1999). < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/num8/caldera.html >.
Caldera, Jorge	"Criterios básicos de las bases de datos documentales en las empresas televisivas sobre representación del contenido"	2000	Univ. de Extremadura	<i>SCIRE</i> , vol. 6, nº 1 (2000), p. 77-94.
Caldera, Jorge	"Información geográfica en la representación del contenido de los documentos de imagen en movimiento"	2002	Univ. de Extremadura	<i>Boletín de la Asociación Andaluza de Bibliotecarios</i> , nº 67 (junio 2002), p. 31-47. También disponible en línea a: < http://www.aab.es/51n67a2.pdf >.
Caldera, Jorge; Nuño, M. Victoria	"Análisis documental de efectos en los archivos sonoros de la radio"	2000	Univ. de Extremadura	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> [en línea], nº 9 (2000). http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/num9/mnmora/1/mnmoral.pdf >.
Caldera, Jorge; Nuño, M. Victoria	"Análisis comparativo de las web de prensa española en Internet"	2001	Univ. de Extremadura	<i>Documentación de las ciencias de la información</i> , nº 24 (2001), p. 195-211.
Caldera, Jorge; Nuño, M. Victoria	"Participación de las unidades de documentación televisivas en la creación del producto audiovisual en programas informativos"	2001	Univ. de Extremadura	<i>SCIRE</i> , vol. 7, nº 1 (2001), p. 153-162.
Caldera, Jorge; Nuño, M. Victoria	"Etapas del tratamiento documental de imagen en movimiento para televisión"	2002	Univ. de Extremadura	<i>Revista general de información y documentación</i> , vol. 12, nº 2 (2002), p. 375-392.
Caldera, Jorge; Nuño, M. Victoria; Zapico, Felipe	"Determinación de campos onomásticos en las bases de datos descriptivas de imagen en movimiento"	2002	Univ. de Extremadura	<i>SCIRE</i> , vol. 8, nº 1 (2002), p. 147-156.
Caldera, Jorge; Zapico, Felipe	"La cadena documental en el tratamiento de la información audiovisual en los sistemas de información de las televisiones estatales"	2000	Univ. de Extremadura	<i>XI Jornadas Bibliotecarias de Andalucía: Sevilla, 18-20 mayo 2000</i> . Màlaga: Asociación Andaluza de Bibliotecarios, 2000, p. 155-158.
Caldera, Jorge; Zapico, Felipe	"Unidad documental en los servicios de documentación de las televisiones"	2000	Univ. de Extremadura	<i>VII Jornadas Españolas de Documentación: actas de las jornadas: Bilbao, 19-21 octubre 2000</i> . Zarautz: Servicio Editorial de la Universidad del País Vasco, 2000.
Caldera, Jorge; Zapico, Felipe	"Principales fuentes de información audiovisual en las televisiones estatales"	2001	Univ. de Extremadura	<i>Anales de documentación</i> , nº 4 (2001), p. 39-50. También disponible en línea a: < http://www.um.es/fccd/anales/ad04/a02tv.pdf >.

Carlino, Luis	"Reuters Business Briefing (RBB), la base de datos de Reuters"	1998	Reuters	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 6-7 (1997-1998), p. 185-189. També disponible en línia a: http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/cuad6-7/rbb.htm .
Castillo, Lourdes	"La selección de las noticias en el entorno de un centro de documentación de información de actualidad"	2002	Univ. de València	<i>Revista española de documentación científica</i> , vol. 25, nº 2 (2002), p. 182-189.
Castillo, Lourdes; Doménech, Soledad; Soler, Concha; Benito, Carlos	"Demanda de información de actualidad en un servicio de referencia periodística. Análisis descriptivo de 4.160 solicitudes"	2001	Radiotelevisió Valenciana	<i>Revista española de documentación científica</i> , vol. 24, nº 1 (2001), p. 36-50.
Català, Montserrat	"Els professionals dels centres de documentació audiovisual"	2002	Televisió de Catalunya	<i>Item</i> , núm. 32 (setembre-desembre 2002), p. 17-26.
Cebrián, Bernardino J.	"Nuevos enfoques sobre la misión del documentalista en los medios de comunicación"	1998	CEU San Pablo	<i>Documentación de las ciencias de la información</i> , nº 21 (1998), p. 91-100.
Chacón, Inmaculada; García Jiménez, Antonio	"Documentación para el periodismo especializado"	2001	Univ. Europea CEES	<i>Revista general de información y documentación</i> , vol. 11, nº 2 (2001), p. 33-60.
Codina, Lluís	"La documentación en los medios de comunicación: situación actual y perspectivas de futuro"	2000	Univ. Pompeu Fabra	<i>Primer Congreso Universitario de Ciencias de la Documentación. Teoría, historia y metodología de la documentación en España (1975-2000): Madrid, 14-17 noviembre 2000</i> . Madrid: Universidad Complutense, Departamento de Biblioteconomía y Documentación, 2000, p. 23-40. També disponible en línia a: http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/num10/pagina_s/pdfs/Codina.pdf .
Codina, Lluís; Fuentes, M. Eulàlia	"Documentación periodística y bases de datos: elemento para su fundamentación como disciplina y propuesta de conjunto nuclear de diccionario de datos"	1999	Univ. Pompeu Fabra; Univ. Autònoma de Barcelona	<i>Anuari de biblioteconomia, documentació i informació: bibliodoc 1999</i> . Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1999, p. 113-132.
Conesa, Alicia; Rull, Imma	"L'evolució dels sistemes documentals al Departament de Documentació de TVC: el canvi de MISTRAL a AIRS i el repte d'Intranet"	1997	Televisió de Catalunya	<i>6es Jornades Catalanes de Documentació. Cap a la societat digital: un món en contínua transformació: Barcelona, 23-25 octubre 1997</i> . Barcelona: Societat Catalana de Documentació i Informació; Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1997, p. 225-235.
Costa, Lluís	"La premsa, documentació històrica en perill"	1999	Aj. de Begur; Aj. de Sils	<i>Lligall. Revista catalana d'arxivística</i> , núm. 15 (1999), p. 329-333.

Delgado, Cinta	"El servicio de documentación en las empresas radiofónicas"	1997	Inst. Estadística de Andalucía	<i>I Jornadas Andaluzas de Documentación: sistemas y políticas de información en el estado de las autonomías</i> . Sevilla: Asociación Andaluza de Documentalistas, 1997, p. 129-136.
Díaz Dueñas, Pepa; Martín, M. Ángeles	"La documentación audiovisual en la Junta de Andalucía: Filmoteca y Canal Sur Televisión"	1997	Filmoteca de Andalucía; Canal Sur Televisión	<i>I Jornadas Andaluzas de Documentación: sistemas y políticas de información en el estado de las autonomías</i> . Sevilla: Asociación Andaluza de Documentalistas, 1997, p.137-143.
Díaz Noci, Javier; Meso, Koldo	"Desarrollo del periodismo electrónico"	1998	Euskal Herriko Unibersitatea	<i>El profesional de la información</i> , vol. 7, nº 12 (1998), p. 4-11.
Díez, Plácido	"El Departamento de Documentación de los Servicios Informativos de la Cadena SER en Madrid: un poco de historia"	2001	Radio Zaragoza	<i>SCIRE</i> , vol. 7, nº 2 (2001), p. 151-156.
Franganillo, Jorge	"Els serveis de documentació a les televisions locals"	1999	Barcelona Televisió	<i>Item</i> , núm. 25 (juliol-desembre 1999), p. 64-81. També disponible en línia a: http://www.cobdc.org/06publi/items/25e.pdf .
Fuentes, M. Eulàlia	"Desarrollo y resultados de una investigación sobre las posibilidades periodístico-documentales de la red Internet"	1997	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>Anuari SOCADI de documentació i informació 1997</i> . Barcelona: Societat Catalana de Documentació i Informació, 1997, p. 41-54.
Fuentes, M. Eulàlia	"Internet, Intranets, Extranets, ¿son importantes en la empresa periodística?"	1998	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 6-7 (1997-1998), p. 269-274. També disponible en línia a: http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/cuad6-7/eulalia.htm .
Fuentes, M. Eulàlia; González Quesada, Alfons	"La prensa española en Internet. Análisis de los servicios de valor añadido"	1998	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>VI Jornadas Españolas de Documentación: actas de las jornadas: Valencia, 29-31 octubre 1998</i> . València: FESABID, 1998, p. 281-292. També disponible en línia a: http://fesabid98.florida-uni.es/Comunicaciones/e_fuentes.htm .
Fuentes, M. Eulàlia; Jiménez, M. Àngels; González Quesada, Alfons	"Servicios y sistemas de acceso a la información periodística en Internet"	2001	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>Anuari de biblioteconomia, documentació i informació: bibliodoc 2000</i> . Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 2001, p. 85-102.
Garbelini, M. de Fátima	"El trabajo del documentalista y la gestión de la información en los medios de comunicación: nuevos retos y tareas profesionales"	2002	Univ. Federal de Goiás (Brasil)	<i>SCIRE</i> , vol. 8, nº 2 (2002), p.153-158.

García Jiménez, Antonio; Chacón, Inmaculada; Díaz Esteban, Alberto; Gervás, Pablo	"Nuevos sistemas de información: tendencias y evaluación"	2000	Univ. Europea CEES	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 9 (2000). < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/num9/prensa/ji_me-chacon.htm >.
García Gómez, J. Carlos; González Olivares, J. Luis	"Aproximación a la evaluación cuantitativa de los sistemas de recuperación de información de la prensa en Internet: exhaustividad y precisión"	2001	Univ. de Murcia; Biblioteca Pública de Jumilla	<i>SCIRE</i> , vol. 7, nº 1 (2001), p. 143-152.
Gómez, Miguel	"Servicio de archivo y documentación de un periódico: El mundo"	1998	El mundo	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 6-7 (1997-1998), p. 287-294. También disponible en línea a: < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/cuad6-7/gomez.htm >.
Guillem, Carles	"Prensa a la carta: situación actual y posible evolución"	1998	My news	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 6-7 (1997-1998), p. 295-303. También disponible en línea a: < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/cuad6-7/guillem.htm >.
Jiménez, M. Àngels; Fuentes, M. Eulàlia; González Quesada, Alfons	"El profesional de la información ante el reto de los medios de comunicación digitales: el caso de la prensa"	2002	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>SCIRE</i> , vol. 8, nº 2 (2002), p.141-152.
Jiménez, M. Àngels; González Quesada, Alfons; Fuentes, M. Eulàlia	"Gestió documental de la informació en els serveis de valor afegit de la premsa espanyola a Internet"	1999	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>7es Jornades Catalanes de Documentació. Les biblioteques i els centres de documentació al segle XXI: peça clau de la societat de la informació. Barcelona, 4-6 novembre 1999</i> . Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1999, p. 405-417. También disponible en línea a: < http://www.cobdc.org/09jornades/7es/18.pdf >.
Jiménez, M. Àngels; González Quesada, Alfons; Fuentes, M. Eulàlia	"Las hemerotecas digitales de la prensa en Internet"	2000	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>El profesional de la información</i> , vol. 9, nº 5 (2000), p. 15-22.
Jiménez, M. Àngels; González Quesada, Alfons; Fuentes, M. Eulàlia	"Diaris digitals a Internet: panorama actual i expectatives professionals per als bibliotecaris i documentalistes"	2002	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>Item</i> , nº 32 (setembre-desembre 2002), p. 27-44.
López de Quintana, Eugenio	"La explotación comercial de los archivos audiovisuales"	1998	Antena 3 TV	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 6-7 (1997-1998), p. 305-318. También disponible en línea a: < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/cuad6-7/quintana.htm >.
López Hernández, Ángeles	"La selección de documentos audiovisuales"	2001	Univ. de Sevilla	<i>Documentación de las ciencias de la información</i> , nº 24 (2001), p. 127-149.

López Hernández, Ángeles; Rodríguez, M. Dolores	"La documentación audiovisual en las empresas audiovisuales locales e instituciones universitarias andaluzas"	2002	Univ. de Sevilla	<i>SCIRE</i> , vol. 8, nº 2 (2002), p. 159-172.
López Hidalgo, M. José	"Una llave para acercarse a la historia reciente de la Comunidad Autónoma gallega en imágenes: el catálogo de programas de producción propia de la televisión de Galicia"	1999	Televisión de Galicia	<i>Boletín de la ANABAD</i> , vol. 49, nº 3-4 (1999), p. 625-631.
López Yepes, Alfonso; Giménez, J. Antonio	"Gestión de contenidos en la era digital"	2002	Univ. Complutense de Madrid; VITELSA	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> [en línea], nº 13 (2002). < http://multidoc.rediris.es/cuadernos/num13/videos.htm >.
López Yepes, José	"La documentación en la investigación de las ciencias de la información y de la comunicación periodística"	2002	Univ. Complutense de Madrid	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> [en línea], nº 12 (2002). < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/cursos/verano/ >.
Mañas, Ángela	"Notas sobre archivos audiovisuales y televisión educativa"	1999	Univ. d'Alacant	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> [en línea], nº 8 (1999). < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/num8/angela.htm >.
Mañas, Ángela	"Géneros periodísticos de televisión y documentación: dos modelos de organización de la documentación audiovisual en programas de Televisión Española sobre cine"	2001	Univ. d'Alacant	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> [en línea], nº 11 (2001). < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/num11/pagina_s/atei/angelam/angelam.pdf >.
Marcos, J. Carlos	"Una nueva concepción de la documentación en los medios electrónicos: retos y nuevas tareas profesionales"	1998	Univ. Complutense de Madrid	<i>Documentación de las ciencias de la información</i> , nº 21 (1998), p. 113-134.
Marcos, J. Carlos	"Desarrollo de aplicaciones documentales. ¿Para qué sirve la información en una sociedad global?"	1999	Univ. Complutense de Madrid	<i>Documentación de las ciencias de la información</i> , nº 22 (1999), p. 13-25.
Martín, Javier; López Pavillard, Jacobo	"RTVE: reorganización de la documentación en un entorno multimedia"	1998	RTVE	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 6-7 (1997-1998), p. 337-348. También disponible en línea a: < http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/cuad6-7/rne.htm >.
Miralles, Teresa; Vizcaya, Raquel	"El Departament de Documentació de Catalunya Ràdio"	2002	Catalunya Ràdio	<i>Item</i> , núm. 32 (setembre-desembre 2002), p. 51-55.

Nuño, M. Victoria	"CD-ROM e hipertexto en prensa"	1998	Univ. Complutense de Madrid	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 6-7 (1997-1998), p. 359-373. També disponible en línia a: http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/cuad6-7/mnmoral.htm .
Nuño, M. Victoria	"La información y documentación en 'Tribunal Televisión'"	2001	Univ. de Extremadura	<i>Documentación de las ciencias de la información</i> , nº 24 (2001), p. 283-291.
Nuño, M. Victoria; Caldera, Jorge	"Criterios de selección de imágenes en los archivos de televisión"	2000	Univ. de Extremadura	<i>Revista general de información y documentación</i> , vol. 10, nº 2 (2000), p. 13-24.
Nuño, M. Victoria; Sánchez, María F.	"Los servicios de documentación sonora ante el reto digital"	1999	Univ. Complutense de Madrid	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº. 8 (1999). http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/num8/marivi.html .
Palma, M. del Valle	"Información periodística en línea"	1997	Univ. Pompeu Fabra	<i>Anuari SOCADI de documentació i informació 1997</i> . Barcelona: Societat Catalana de Documentació i Informació, 1997, p. 63-72.
Periago, Lucía	"Evolución de los sistemas de almacenamiento y distribución de fotografías en el diario regional La verdad"	2001	Univ. de Murcia	<i>El profesional de la información</i> , vol. 10, nº 10 (2001), p. 12-21.
Periago, Lucía; García Gómez, J. Carlos; González Olivares, J. Luis	"Posibilidades de la gestión de información de prensa en entornos digitales para bibliotecas"	2000	Univ. de Murcia; Biblioteca Pública de Jumilla	<i>XI Jornades Bibliotecaries de Andalusia: Sevilla, 18-20 mayo 2000</i> . Màlaga: Asociación Andaluza de Bibliotecarios, 2000, p. 247-261.
Recoder, M. José	"El Servei de Documentació del diari El punt: un model de descentralització en la difusió de la informació"	1997	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>6es Jornades Catalanes de Documentació. Cap a la societat digital: un món en contínua transformació: Barcelona, 23-25 octubre 1997</i> . Barcelona: Societat Catalana de Documentació i Informació; Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1997, p. 645-655.
Recoder, M. J.; Fuentes, M. E.; González Quesada, A.; Costa, E.; Cid, P.; Perpinyà, R.; Abadal, E.; Cuadrado, M.	"Els serveis de documentació en els mitjans de comunicació locals: estat de la qüestió"	1999	Univ. Autònoma de Barcelona	<i>7es Jornades Catalanes de Documentació. Les biblioteques i els centres de documentació al segle XXI: peça clau de la societat de la informació: Barcelona, 4-6 novembre 1999</i> . Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1999, p. 203-213. També disponible en línia a: http://www.cobdc.org/09jornades/7es/61.pdf .
Rupérez, Paloma	"El archivo gráfico de la Agencia EFE. Transición de un sistema manual a un sistema digitalizado: un análisis de la imagen"	1998	Agencia EFE	<i>Cuadernos de documentación multimedia</i> , nº 6-7 (1997-1998), p. 395-407. També disponible en línia a: http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/cuad6-7/efe.htm .

Salmurri, Carles; Abadal, Ernest; Sancho, Mònica; Llevat, Miquel; Sulé, Andreu; Corbera, Maita	"Diseño y creación de la base de datos documental del Grupo Godó"	2002	Grupo Godó; Univ. de Barcelona	<i>El profesional de la información</i> , vol. 11, nº 3 (2002), p. 195-204.
Tapia, Alicia	"La enseñanza de la documentación en la Escuela de Periodismo de 'El Debate'. Antecedentes y evolución posterior (1899-1971)"	2001	Telemadrid; Univ. Francisco de Vitoria	<i>Documentación de las ciencias de la información</i> , nº 24 (2001), p. 213-229.
Tapia, Alicia	"Las primeras enseñanzas de documentación en periodismo"	2001	Telemadrid; Univ. Francisco de Vitoria	<i>Documentación de las ciencias de la información</i> , nº 24 (2001), p. 231-253.
Valle, Félix del; García Jiménez, Antonio	"Construcción de un tesoro para el Centro de Documentación de Telecinco"	2002	Univ. Complutense de Madrid; Univ. Rey Juan Carlos I	<i>SCIRE</i> , vol. 8, nº 1 (2002), p.103-118.
Vílchez, Encarnación	"Gestión electrónica de la prensa musical de Andalucía"	1999	Centro de Documentación Musical de Andalucía	<i>II Jornadas Andaluzas de Documentación: nuevos mercados, nuevos usuarios</i> . Granada: Asociación Andaluza de Documentalistas, 1999, p. 279-286.

Annex 2. Articles de recerca sobre documentació periodística a Espanya (1997-2002)

Relació dels articles seleccionats, amb indicació del mètode i de la tècnica de recerca identificats i un breu comentari.

- Caldera, Jorge (2000). "Criterios básicos de las bases de datos documentales en las empresas televisivas sobre representación del contenido". *SCIRE*, vol. 6, nº 1 (2000), p. 77-94.

Anàlisi de sistemes d'informació.

Anàlisi de contingut.

L'autor analitza els camps que es repeteixen en les diferents bases de dades audiovisuals de les televisions estatals espanyoles i en mostra alguns exemples. Assenyala els criteris coincidents i remarca la necessitat d'establir uns camps que es puguin considerar bàsics en les bases de dades d'aquest àmbit.

- Caldera, Jorge (2002). "Información geográfica en la representación del contenido de los documentos de imagen en movimiento". *Boletín de la Asociación Andaluza de Bibliotecarios*, nº 67 (junio 2002), p. 31-47. També disponible en línia a: <<http://www.aab.es/51n67a2.pdf>>.

Anàlisi i disseny de sistemes d'informació.

Anàlisi de contingut.

En una línia similar a l'article anterior, aquí s'analitza, en primer lloc, l'estructura que presenten els camps d'informació geogràfica en les bases de dades de material audiovisual de les televisions espanyoles d'àmbit estatal i de les televisions autonòmiques que formen part de la FORTA, però va més enllà, ja que presenta també una proposta de normativa per confeccionar-les.

- Caldera, Jorge; Nuño, M. Victoria (2000). "Análisis documental de efectos en los archivos sonoros de la radio". *Cuadernos de documentación multimedia*, nº 9

(2000). <<http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/num9/mnmoral/mnmoral.pdf>>.

Anàlisi i disseny de sistemes d'informació.

Anàlisi de contingut.

Els autors fan primer una introducció històrica i una anàlisi de l'estat de la qüestió sobre la documentació als arxius sonors de les emissores de ràdio i després presenten un model de base de dades per a l'anàlisi formal i de contingut d'un tipus concret de document sonor, els efectes de so. Aquest model consta de cinc àrees diferenciades i divuit camps. La intenció és que aquesta proposta pugui utilitzar-se com a guia per a l'anàlisi dels efectes sonors en els serveis de documentació de les emissores de ràdio.

- Caldera, Jorge; Nuño, M. Victoria (2002). "Etapas del tratamiento documental de imagen en movimiento para televisión". *Revista general de información y documentación*, vol. 12, nº 2 (2002), p. 375-392.

Recerca descriptiva i disseny de sistemes d'informació.

Interpretació de textos i anàlisi de contingut.

El treball té dues parts ben diferenciades pel que fa als mètodes de recerca utilitzats. En la primera part, els autors porten a terme una revisió bibliogràfica d'una selecció de treballs publicats sobre anàlisi documental de materials audiovisuals, la qual es pot considerar, segons la tipologia que seguim, com a mètode de recerca descriptiva i tècnica d'interpretació de textos. En la segona part, els autors presenten un model d'elaboració pròpia de les fases d'anàlisi documental per a aquest tipus de material, en la línia d'altres treballs seus de disseny de sistemes d'informació.

- Caldera, Jorge; Nuño, M. Victoria; Zapico, Felipe (2002). "Determinación de campos onomásticos en las bases de datos descriptivas de imagen en movimiento". *SCIRE*, vol. 8, nº 1 (2002), p. 147-156.

Disseny de sistemes d'informació.

Anàlisi de contingut.

L'article és una mostra clara de recerca en disseny de sistemes d'informació. El treball presenta, en comú amb Caldera (2002), una proposta d'estructura i de normalització d'un tipus de camp per a les bases de dades documentals de material audiovisual de les televisions. Si el treball de Caldera (2002) tracta dels camps geogràfics, aquest estudi fa referència als camps onomàstics. S'hi proposen camps per a persones físiques, persones jurídiques i entitats, es defineixen, se n'indica l'abast i se'n proporciona una sèrie d'exemples.

- Castillo, Lourdes (2002). "La selección de las noticias en el entorno de un centro de documentación de información de actualidad". *Revista española de documentación científica*, vol. 25, nº 2 (2002), p. 182-189.

Disseny de sistemes d'informació.

Anàlisi de contingut.

Proposta eminentment pràctica per ser aplicada a centres de documentació periodística. L'autora distingeix tres nivells en la funció de selecció que fan aquests centres (publicacions que formen part de la col·lecció, publicacions que són objecte d'anàlisi documental i documents), i fa una proposta de criteris per al tercer nivell de selecció. Estableix una sèrie de pautes generals que responen a aspectes característics de la documentació als mitjans de comunicació i uns criteris temàtics per a àmbits concrets, com ara economia, espectacles, cultura, accidents i catàstrofes, esports, etc.

- Castillo, Lourdes; Doménech, Soledad; Soler, Concha; Benito, Carlos (2001). "Demanda de información de actualidad en un servicio de referencia periodística. Análisis descriptivo de 4.160 solicitudes". *Revista española de documentación*

científica, vol. 24, nº 1 (2001), p. 36-50.

Recerca descriptiva.

Estudi de cas.

Anàlisi quantitatiu del total de les sol·licituds d'informació que van fer els usuaris del Servei de Documentació Escrita de la Radiotelevisió Valenciana durant l'any 1999. És un estudi descriptiu i exhaustiu sobre un conjunt de dades prou important: 4.160 peticions. Es presenten les dades obtingudes i s'analitzen, acompanyades de gràfics, en funció de diferents conceptes: per exemple, la distribució temàtica i cronològica de les peticions, el tipus d'informació demanada, els usuaris, la relació amb els programes de televisió als quals van destinades i, fins i tot, les peticions que no van obtenir resposta. Per l'abast i el grau de detall del treball, és l'estudi descriptiu més exhaustiu dels que hem tingut l'oportunitat d'analitzar.

- Codina, Lluís (2000). "La documentación en los medios de comunicación: situación actual y perspectivas de futuro". *Primer Congreso Universitario de Ciencias de la Documentación. Teoría, historia y metodología de la documentación en España (1975-2000): Madrid, 14-17 noviembre 2000*. Madrid: Universidad Complutense, Departamento de Biblioteconomía y Documentación, 2000. p. 23-40. També disponible en línia a: <<http://www.ucm.es/info/multidoc/multidoc/revista/num10/paginas/pdfs/Codina.pdf>>.

Recerca teòrica o conceptual.

Interpretació de textos.

L'autor exposa l'estat de la qüestió de la documentació periodística des d'una perspectiva conceptual, i no en el sentit de la situació "de facto", als centres de documentació dels mitjans de comunicació. Analitza les definicions existents de documentació periodística (tècnica de la interpretació de textos) i en proposa una, que amplia d'acord amb tres aspectes: com a disciplina, com a professió i com a sector econòmic. A més, en fa un plantejament de prospectiva i relaciona aquest àmbit temàtic amb dos àmbits que es poden considerar nous: la investigació en línia i la documentació cultural. És un text molt rigorós i elaborat de recerca teòrica o conceptual, que s'entén com a fruit d'una activitat de recerca i una experiència prèvia.

- Codina, Lluís; Fuentes, M. Eulàlia (1999). "Documentación periodística y bases de datos: elemento para su fundamentación como disciplina y propuesta de conjunto nuclear de diccionario de datos". En: *Anuari de biblioteconomia, documentació i informació: bibliodoc 1999*. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1999, p. 113-132.

Disseny de sistemes d'informació.

Anàlisi de contingut.

Els autors presenten el "Conjunt nuclear de diccionari de dades per a la premsa" (CNDDP), una proposta de disseny que consideren que és l'element necessari per elaborar una base de dades, en aquest cas, de documentació periodística, és a dir, el diccionari de dades. El model presentat té rere seu una metodologia provada en projectes diferents de desenvolupament de bases de dades, que es pot seguir en publicacions anteriors. El propòsit explícit és oferir un model que es pugui aplicar en el disseny d'una base de dades de premsa, tal com es presenta o amb els canvis que cada context pugui requerir.

- Delgado, Cinta (1997). "El servicio de documentación en las empresas radiofónicas". En: *I Jornadas Andaluzas de Documentación: sistemas y políticas de información en el estado de las autonomías*. Sevilla: Asociación Andaluza de Documentalistas, 1997, p. 129-136.

Recerca per enquesta.

Observació i qüestionaris.

Treball descriptiu sobre l'estat de la documentació en sis emissores de ràdio andaluses. L'autora ha passat dos qüestionaris, un als documentalistes i un altre als periodistes de les emissores, dels quals ofereix les dades i l'anàlisi de les respostes. A més, ha fet un treball de camp d'observació, aspecte que nosaltres hem deduït, ja que no queda suficientment explícit en el text.

- Fuentes, M. Eulàlia (1997). "Desarrollo y resultados de una investigación sobre las posibilidades periodístico-documentales de la red Internet". En: *Anuari SOCAD de documentació i informació 1997*. Barcelona: Societat Catalana de Documentació i Informació, 1997, p. 41-54.

Recerca descriptiva i recerca qualitativa.

Anàlisi de contingut, entrevistes i qüestionaris.

L'article és la presentació d'una recerca efectuada per l'autora sobre la utilitat d'Internet en l'àmbit de la documentació periodística. Es fa explícita la hipòtesi que es fa servir com a punt de partida: Internet és una eina de gran utilitat per als periodistes i documentalistes dels mitjans de comunicació. Fuentes exposa detalladament tant la metodologia com el seu desenvolupament. Els mètodes vistos són: l'anàlisi de la bibliografia existent sobre el tema prèvia al treball de camp, que ha consistit en la navegació per llocs web i l'anàlisi del seu contingut, i també una part de recerca qualitativa, que ha consistit en entrevistes fetes a partir de qüestionaris a persones escollides pel seu coneixement del tema.

- Fuentes, M. Eulàlia; González Quesada, Alfons (1998). "La prensa española en Internet. Análisis de los servicios de valor añadido". En: *VI Jornadas Españolas de Documentación: actas de las jornadas: Valencia, 29-31 octubre 1998*. València: FESABID, 1998, p. 281-292. També disponible en línia a: <http://fesabid98.florida-uni.es/Comunicaciones/e_fuentes.htm>.

Recerca avaluativa.

Anàlisi de contingut.

La comunicació és la primera mostra d'una línia de recerca iniciada l'any 1998 a la UAB, que es dedica a analitzar l'evolució de la premsa a Internet des d'un punt de vista documental. En aquest article, s'analitzen totes les pàgines web dels diaris espanyols. A partir de l'anàlisi del seu contingut i de les nombroses dades obtingudes, es posa l'accent en l'avaluació dels serveis de valor afegit (SVA) que ofereixen (consulta d'informació retrospectiva, sistemes de recuperació de la informació, etc.).

- García Jiménez, Antonio; Chacón, Inmaculada; Díaz Esteban, Alberto; Gervás, Pablo (2000). "Nuevos sistemas de información: tendencias y evaluación". *Cuadernos de documentación multimedia*, nº 9 (2000). <<http://www.ucm.es/info/multidoc/revista/num9/prensa/jime-chacon.htm>>.

Recerca avaluativa i recerca qualitativa.

Entrevistes (grup de discussió).

L'article presenta una recerca avaluativa, una part de la qual es basa en el mètode qualitatiu. L'objectiu és avaluar els serveis que ofereixen alguns diaris i serveis d'informació digitals als seus usuaris per mitjà del correu electrònic, amb la intenció de recollir informació vàlida per a l'elaboració del sistema "Mercurio", un prototipus per al web del diari ABC. La recerca la porten a terme un grup d'avaluadors sota la direcció del col·lectiu d'autors i té dues parts ben diferenciades: d'una banda, una part qualitativa basada en la valoració que fan els avaluadors a partir de la tècnica del grup de discussió; i, d'altra banda, una part quantitativa que es basa en l'estudi dels resultats de l'aplicació d'una graella d'anàlisi als llocs web estudiats. S'extreuen conclusions que intenten perfilar unes tendències en els sistemes d'informació que siguin vàlides per al desenvolupament del sistema "Mercurio".

- García Gómez, J. Carlos; González Olivares, J. Luis (2001). "Aproximación a la evaluación cuantitativa de los sistemas de recuperación de información de la prensa en Internet: exhaustividad y precisión". *SCIRE*, vol. 7, nº 1 (2001), p. 143-152.

Recerca experimental i recerca avaluativa.

Experiments.

L'estudi té un objectiu avaluatiu de les prestacions dels sistemes de recuperació de la informació de les edicions electròniques dels diaris espanyols. La metodologia seguida ha estat experimental: s'han triat quatre diaris i, primer un grup no professional i posteriorment un grup professional, han fet cerques sobre deu temes concrets. L'estudi valora la qualitat d'aquests sistemes de recuperació de la informació a partir de la pertinència dels resultats de les cerques, mitjançant l'anàlisi de les dades quantitatives obtingudes sobre precisió i exhaustivitat.

- Jiménez, M. Àngels; González Quesada, Alfons; Fuentes, M. Eulàlia (1999). "Gestió documental de la informació en els serveis de valor afegit de la premsa espanyola a Internet". En: *7es Jornades Catalanes de Documentació. Les biblioteques i els centres de documentació al segle XXI: peça clau de la societat de la informació*. Barcelona, 4-6 novembre 1999. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1999, p. 405-417. També disponible en línia a: <<http://www.cobdc.org/09jornades/7es/18.pdf>>.

Recerca avaluativa.

Anàlisi de contingut.

Cronològicament, és el segon article dins la línia de recerca de la UAB iniciada amb el treball de Fuentes i González Quesada. De fet, es tracta d'una actualització dels resultats presentats en l'estudi anterior, amb dades de l'any 1999. Per tant, coincideix totalment amb el primer article pel que fa a metodologia i tècniques emprades. A partir d'aquest article, M. Àngels Jiménez s'uneix als dos autors esmentats.

- Jiménez, M. Àngels; González Quesada, Alfons; Fuentes, M. Eulàlia (2000). "Las hemerotecas digitales de la prensa en Internet". *El profesional de la información*, vol. 9, nº 5 (2000), p. 15-22.

Recerca avaluativa.

Anàlisi de contingut.

Similar a l'anterior pel que fa a la metodologia. Aquí, l'anàlisi se centra en un dels serveis de valor afegit, concretament en els sistemes d'accés a informació retrospectiva. D'altra banda, l'abast no es limita als diaris espanyols, com en els casos anteriors, dels quals s'analitzava el conjunt de la població, sinó que es presenta una mostra selectiva de diaris de tot el món, concretament els que ofereixen millors hemeroteques digitals.

- Jiménez, M. Àngels; González Quesada, Alfons; Fuentes, M. Eulàlia (2002). "Diaris digitals a Internet: panorama actual i expectatives professionals per als bibliotecaris i documentalistes". *Item*, núm. 32 (setembre-desembre 2002), p. 27-44.

Recerca avaluativa i recerca per enquesta.

Anàlisi de contingut i qüestionaris.

El mateix grup de recerca continua amb l'anàlisi dels SVA en la premsa digital espanyola. A més, investiga, mitjançant qüestionaris, la presència laboral dels documentalistes en les redaccions digitals i, finalment, presenta una proposta d'actuació adreçada als diaris digitals per garantir la qualitat d'aquests SVA.

- López Hernández, Ángeles (2001). "La selección de documentos audiovisuales". *Documentación de las ciencias de la información*, nº 24 (2001), p. 127-149.

Disseny de sistemes d'informació.

Anàlisi de contingut.

L'autora fa primer una descripció de l'estat de la qüestió de la selecció dels documents audiovisuals als arxius de les televisions i, a continuació, presenta una proposta detallada d'un mètode per seleccionar aquests documents d'acord amb quatre grups de criteris: el valor físic, d'utilitat, de contingut i temporal. El mètode inclou una taula quantitativa per aplicar-lo als arxius de les televisions.

- López Hernández, Ángeles; Rodríguez, M. Dolores (2002). "La documentación audiovisual en las empresas audiovisuales locales e instituciones universitarias andaluzas". *SCIRE*, vol. 8, nº 2 (2002), p. 159-172.

Recerca per enquesta.

Qüestionaris.

Les autores presenten els resultats de la primera fase d'un projecte de recerca, que ha desenvolupat el Departament de Periodisme de la Universitat de Sevilla, sobre la situació a Andalusia de les pràctiques documentals pel que fa al material audiovisual a les televisions locals (s'han exclòs la televisió autonòmica i el centre territorial de TVE), a les productores de televisió i a les institucions universitàries. El mètode seguit ha estat el d'enquesta mitjançant la tramesa de qüestionaris a 125 entitats diferents. S'analitzen els resultats i s'extrauen unes conclusions que mostren un panorama certament decebedor.

- Periago, Lucía (2001). "Evolución de los sistemas de almacenamiento y distribución de fotografías en el diario regional La verdad". *El profesional de la información*, vol. 10, nº 10 (2001), p. 12-20.

Recerca descriptiva i recerca històrica.

Estudi de cas.

Estudi de cas de l'evolució de l'arxiu fotogràfic del diari La verdad. L'estudi segueix un mètode descriptiu històric, basat en un seguiment cronològic del sistema de treball a l'arxiu. Distingeix quatre etapes, caracteritzades pels diferents sistemes tecnològics utilitzats: arxiu en paper, sistema Optix, Phrasea i Topic. L'autora quantifica també el flux d'informació entre l'arxiu i la redacció del diari en cada etapa, escollint aleatòriament una setmana per a l'estudi de cada fase.

- Recoder, M. José (1997). "El Servei de Documentació del diari El punt: un model de descentralització en la difusió de la informació". En: *6es Jornades Catalanes de Documentació. Cap a la societat digital: un món en contínua transformació: Barcelona, 23-25 octubre 1997*. Barcelona: Societat Catalana de Documentació i Informació; Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1997, p. 645-655.

Recerca descriptiva.

Estudi de cas, entrevistes i observació.

Treball d'estudi de cas sobre el Servei de Documentació del diari El punt. L'autora tracta aspectes com ara la història del Servei, les funcions actuals, el personal, el local, el volum d'informació i els projectes de futur. El treball es basa en l'observació i en entrevistes personals.

- Recoder, M. J.; Fuentes, M. E.; González Quesada, A.; Costa, E.; Cid, P.; Perpinyà, R.; Abadal, E.; Cuadrado, M. (1999). "Els serveis de documentació en els mitjans de comunicació locals: estat de la qüestió". En: *7es Jornades Catalanes de Documentació. Les biblioteques i els centres de documentació al segle XXI: peça clau de la societat de la informació: Barcelona, 4-6 novembre 1999*. Barcelona: Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, 1999, p. 203-213. També disponible a: <<http://www.cobdc.org/09jornades/7es/61.pdf>>.

Recerca descriptiva.

Entrevistes i qüestionaris.

Descripció de la situació dels serveis de documentació dels mitjans de comunicació d'àmbit local a Espanya. Les tècniques utilitzades són qüestionaris enviats a un bon nombre de mitjans locals complementats amb una sèrie d'entrevistes. A l'estudi, hi surten representats els diferents tipus de mitjans de comunicació -premsa, ràdio i televisió- i hi predomina la presència catalana. Es presenta una anàlisi quantitativa de les dades amb gràfics. Els aspectes considerats són: característiques dels mitjans, serveis de documentació, fons, grau d'informatització, consulta i usuaris, i presència a Internet.

- Tapia, Alicia (2001). "La enseñanza de la documentación en la Escuela de Periodismo de 'El Debate'. Antecedentes y evolución posterior (1899-1971)". *Documentación de las ciencias de la información*, nº 24 (2001), p. 213-229.
- Tapia, Alicia (2001). "Las primeras enseñanzas de documentación en periodismo". *Documentación de las ciencias de la información*, nº 24 (2001), p. 231-253.

Recerca històrica.

Interpretació de textos.

Els dos treballs són mostres d'una mateixa recerca històrica portada a terme per l'autora. De fet, el segon article es pot considerar la continuació i el complement del primer, i els dos han estat publicats en la mateixa revista correlativament. Tapia indaga sobre els orígens i l'evolució històrica de la formació en documentació dins els estudis de periodisme a Espanya des del segle XIX fins a començament dels anys 1970.

- Valle, Félix del; García Jiménez, Antonio (2002). "Construcción de un tesaurus para el Centro de Documentación de Telecinco". *SCIRE*, vol. 8, nº 1 (2002), p. 103-118.

Disseny de sistemes.

Estudi de cas.

Estudi sobre el disseny i l'elaboració del tesaurus de Telecinco. L'article va més enllà de la descripció de l'experiència concreta -si només fos per aquest aspecte, no haguéssim considerat aquest text en aquesta selecció d'articles de recerca- i n'argumenta i en justifica el disseny, tot teoritzant sobre les relacions jeràrquiques i associatives proposades dins el marc dels anomenats "llenguatges epistemogràfics".

Annex 3. Breu caracterització de les tipologies de mètodes i tècniques de recerca (Abadal, 2002)

Mètodes de recerca

- Recerca descriptiva
Es fa servir per descriure l'estat de la qüestió de fenòmens i posar de manifest una sèrie de variables i condicions. El seu objecte és la descripció de fenòmens, vol conèixer com és la realitat. Intenta estudiar el present mitjançant la descripció del que ara existeix.
- Recerca per enquesta (sondeig)
"La investigación por encuesta se caracteriza por la selección de muestras tomadas al azar de poblaciones grandes y pequeñas para obtener un conocimiento empírico de carácter actual" (Busha i Harter, 1990, p. 56).
- Recerca bibliomètrica

Aplicació de mètodes matemàtics i estadístics en l'estudi de la ciència i de la producció científica (creixement, envelliment, dispersió), dels autors que la produeixen (productivitat, visibilitat, impacte, etc.) i també del seu ús.

- **Recerca històrica**
Estudis que persegueixen descriure i comprendre fets passats i experiències humanes per mitjà de la recollida, l'avaluació, l'anàlisi i la interpretació de dades històriques.
- **Recerca bibliogràfica**
Fa referència als estudis bibliogràfics descriptius que avaluen els llibres, les seves propietats físiques, les publicacions, la impressió, etc. També inclou bibliografies sistemàtiques, com ara bibliografies d'autor o temàtiques.
- **Recerca qualitativa**
Mètode de recerca que pretén conèixer les perspectives i els punts de vista dels participants sobre una determinada realitat. Presta molta atenció als aspectes subjectius de l'experiència i del comportament humans.
- **Recerca experimental**
Aquell tipus de recerca en què els investigadors especifiquen exactament o controlen les condicions que prevaldran en la recerca. En aquest cas, els valors d'una o de més variables són manipulats, i s'observa l'efecte en les variables dependents amb relació a un o més grups experimentals (Busha i Harter, 1990, p. 37).
- **Recerca quasiexperimental**
L'investigador varia deliberadament els nivells de la variable independent per poder veure els efectes que causa aquesta variació en la variable dependent, però no exerceix el grau de control característic del mètode experimental. Diverses variables estranyes queden sense controlar.
- **Recerca avaluativa**
És un tipus de recerca aplicada que té com a prioritat, no tant el descobriment de nou coneixement, sinó jutjar el valor, la utilitat, la funcionalitat, etc. dels programes/ sistemes d'acord amb uns determinats criteris. Vol comprovar l'adequació d'un programa, d'una actuació, etc. respecte dels seus objectius originals.
- **Recerca operacional o operativa (models matemàtics)**
Aplicació de tècniques i models matemàtics en problemes d'organització (Moore, 1987). Utilitza tècniques de gestió, anàlisi de sistemes i tècniques de models matemàtics per donar suport a la presa de decisions en gestió (Powell, 1997).
- **Recerca teòrica o conceptual**
Desenvolupament de models conceptuals o marcs teòrics per mitjà de la reflexió i de l'anàlisi lògica.
- **Anàlisi i disseny de sistemes i programes**
Inclou aquells estudis que s'ocupen de l'anàlisi i del disseny de sistemes d'informació, i també del desenvolupament d'eines de recuperació i d'emmagatzematge de la informació.

Tècniques de recerca

- **Observació**
Vigilància directa i enregistrament de les dimensions del fenomen que s'estudia.
- **Qüestionaris**
Instrument estructurat per a la recollida de dades primàries en grups petits i grans

de persones. L'objectiu és determinar els coneixements, les opinions o les actituds de les persones enquestades sobre diversos aspectes.

- Entrevistes
S'utilitza la comunicació verbal per obtenir informació sobre un tema definit. Metodològicament, és molt semblant als qüestionaris. La diferència és que les respostes no són escrites per l'interrogat, sinó per l'enquestador, que fa les preguntes oralment.
- Estudi Delphi
Preguntes individuals, seqüencials -normalment s'utilitza un qüestionari- i retroalimentades, amb informació i opinió interposada. Procediment pensat per generar opinions consensuades mitjançant diversos intercanvis de qüestionari ("voltes"), que permeten que els experts puguin anar modificant les seves respostes a partir del coneixement de l'opinió dels altres experts.
- Estudis de cas
Anàlisi i descripció detallades d'un o de pocs individus o organitzacions que es consideren representatius del conjunt de què formen part.
- Interpretació de textos
Anàlisi i lectura de textos amb la finalitat d'extreure'n conclusions sobre esdeveniments, mentalitats, etc.
- Anàlisi secundària (de dades existents)
Es fan noves anàlisis de dades i informacions ja publicades. Es recopila informació ja preparada per reutilitzar-la. Cal que hi hagi una nova anàlisi (estadística, lògica, etc.) o que es reuneixin dades de fonts diverses per dibuixar un nou context que proporcioni nova informació (Peritz, 1980, p. 252).
- Anàlisi de contingut
Estudis objectius i quantitius de documents i altres formes de comunicació que examinen la presència i freqüència de patrons de paraules, frases, conceptes, etc. (Powell, 1997). Utilitzat especialment per estudis de caràcter lingüístic, semiòtic i de comunicació social.
- Anàlisi de citacions
Estudi dels patrons i de les freqüències de les citacions fetes i rebudes per autors, revistes, disciplines científiques, etc. (Spinak, 1996, p. 8). Recompte i estudi de les referències bibliogràfiques que han estat citades en un treball científic.
- Anàlisi transaccional
Estudi de les accions fetes per l'usuari en interaccionar amb un sistema informàtic (per exemple, un SRI), a partir del registre en un fitxer.
- Experiments (vegeu recerca experimental).

Data de recepció: 10/09/2003 Data d'acceptació : 15/10/2003.